

Andante

TEMMUZ - AĞUSTOS 2012 - Yıl 9 Sayı 71 - Fiyatı 7 TL

Türkiye'nin Klasik Müzik Dergisi - www.andante.com.tr

Andante'den
3 ek birden!

Emre Aracı Edinburgh'daki
orkestrasının başına 20 yıl
sonra yeniden geçti

*Ergüven'den öneriler
Operalarımız Verdi-Wagner
yılında neler yapmalı*

Söyleşiler

Selva Erdener
Antonio Pappano
Daniel Müller-Schott
Özcan Ulucan

"Klasik müziğin patronu"
Klaus Heymann ile
Münih'te görüştük

*Charles Dickens'in klasik müzik
tutkusu*

Bir akustik harikası:
KKL Luzern

*Lebrecht "radyo orkestraları
rönesansı" üzerine yazdı*

Hayallerine sahip çıkan bir flüt sanatçısı

Bülent Evcil

AKADEMİ

Klasik müziğin gizemli dünyası üzerine keyifli okumalar

Gelenekleri çağdaşlıkla birleştiren usta besteci**Arthur Honegger**

20. YÜZYIL BESTECİLERİ

Güray Başol

guray.basol@andante.com.tr

Pacific 231 adlı eseri ile tanıdığımız, 20. yüzyılın önemli bestecilerinden Arthur Honegger (1892-1955), çağdaş müzik dilini geçmişin müzik mirasıyla başarıyla sentezleyerek yarattığı eserleriyle müzik tarihinde kendine özgü bir yere sahip. Yazarımız, Honegger'in müzikal arayışlarının izinden giderek, bizleri bu önemli besteciye keşfe davet ediyor.

1 892 yılında Le Havre'da dünyaya gelen Honegger, ailesinin İsviçreli olması sebebiyle 1911 yılında bu ülkenin vatandaşlığını aldı. Zürih'te uzun süre yaşamayıp ömrünün büyük bir kısmını Paris'te geçirse de İsviçreli kimliği hayatında önemli bir yer tuttu; Almanca ve Fransızca'yı çok iyi konuşan Honegger, eserlerinde Alman dilini kullanmadı.

Öğrencilik yılları

1909-1911 yıllarında Zürih Konservatuvarında sürdürdüğü eğitimi sırasında o dönemin çağdaş bestecileri Richard Strauss ve Max Reger'in yapıtlarını keşfetti. Buradaki eğitimi sonrasında Paris'e gelen besteci, Lucien Capet ile keman, André Gédalge ile kontrpuan, Vincent d'Indy ile orkestra şefliği ve Charles-Marie Widor ile bestecilik çalıştı. Paris Konservatuvarı'ndaki eğitimi sırasında kendisi gibi "Fransız Altıtlıları" gurubunda olan Darius Milhaud ile aynı sınıftaydı. Milhaud, genç Honegger'in öğrencilik yıllarını şöyle dile getirir; "1911'de André Gédalge'in sınıfına dinleyici olarak katılıyordum. Sınıfta herkesin dikkati kadife siyah ceket giyen ve keman kutusu taşıyan genç yakışıklının üzerindeydi. Kendi aramızda ona "Küçük İsviçreli" diyorduk. Kibarlığı ve insanlarla iletişimiyle herkesin sempatisini kazandığı gibi kontrpuan çalışmaları ve bestelediği eserlerle de çok fazla dikkat çekiyordu. Onunla kurduğum arkadaşlık, ölüm bizi ayırana dek devam etti."

"Fransız Altıtları" grubundan uzaklaşması

Milhaud ile kurulan dostluk sonrası "Fransız Altıtları" gurubuna dahil olan Honegger, gurubun diğer elemanları Poulenc ve Auric'in estetik anlayışlarına uzak durdu. Bu guruptan bağımsız duruşu, 1921 yılında René Morax'ın metni üzerine yalın ve geleneksel bir yazı dili kullandığı *Le roi David* (Kral Davud) adlı koro ve küçük orkestra için tiyatro müziğinde görülmektedir. Eserin kazandığı başarı üzerine oratoryo olarak tekrar düzenleyerek Paris'te dinleyicilere sunan Honegger, burada da büyük bir başarı kazandı ve dönemin önemli bestecileri arasında yerini aldı.

Aynı dönemde bestelediği bir diğer önemli eser de *Pacific 231*'dir (1923). Honegger, lokomotiflere olan tutkulu merakını bir demecinde şu sözlerle dile getirmiştir: "Lokomotifleri her zaman tutkuyla sevdim. Onlar benim için yaşayan

Arthur Honegger (1892-1955)

Honegger, Bach etkileri ve eserlerinde kullandığı başlıklar dışında dinleyicinin ilgisini müziğin içerdği konunun tasviriyle değil, kullandığı müzik malzemesiyle de çekmeyi hedeflemiştir.

varlıklar.” Besteci, eserini şöyle tanımlar: “Bu eserde aradığım lokomotifin çıkardığı seslerin taklidi değil, müziği kurgulayarak onun fiziğinden yararlanmak ve görsel imgeler ile bunu tercüme etmektir. Müzik sırasıyla, makinenin durduğu sırada sakın nefes almasını, adım adım harekete geçişini, düzenli olarak hızlanmaya başlamasını ve sonunda 300 tonluk büyük bir lokomotifin 120 kilometrelik bir hızla gecenin karanlığında yol almasından oluşuyor. Sonuç olarak ‘ağır ve hızlı’ bir tren elde etmek için ‘Pacific’ sınıfı lokomotif 231 sembolü ile birleştirdim”.

1930 yılında René Bizet’in **Kriz içerisindeki dünyada tek başına şaşkın bir yüz** librettosu üzerine bestelediği oratoryosu **Cris du monde** (Dünyanın Acıları) ise bestecinin yaklaşan İkinci Dünya Savaşı’na ve buna bağlı mekanik ilerlemeye karşı tepkisini ortaya koyar niteliktedir.

Ida Rubinstein’in siparişi ettiği, şair Paul Claudel’in libretto-su üzerine yazdığı **Jeanne d’Arc au bûcher** (Jeanne d’Arc’ın Yakılışı) adlı oratoryosu (1935), 20. yüzyılda bestelenen dramatik müzik yapıtları arasında önemli bir yere sahiptir. Jeanne d’Arc’ın yargılanması ve yakılışını, kahramanın eski günlerine geri dönüşlerle konu alan libretto, Aziz Dominik’in kılavuzluğunda kahramanın kendi alt benliğini sorgulaması ve yaşadığı dünya ile ruhani dünyada ateş içersine birleşimini simgesel bir dille işler. 1938’de Paris’te seslendirilen eser, **Le roi David** ölçüsünde başarı kazanır.

Kontrpuan ve armonik yürüyüş olarak Bach’ı, form olarak Beethoven’i örnek alan Honegger beş senfoni bestelemiştir. 3. Senfonisi olan **Liturgique**’i (1946-1947) şu sözlerle açıklar: “Birçok senfonik eserim gibi bu senfonimde üç bölümden oluşur. Her bir bölüm yeni bir fikir dile getirir fakat bu düşünce felsefi değil sadece bestecinin kişisel duygularıdır. Daha iyi anlaşılacak için de her bölüme birer alt başlık koydum: ‘Dies irae’; ‘De profundis clamavi’; ‘Dona nobis pacem’.”

Bestelediği üç yaylı çalgılar dördlüsü, önemli oda müziği eserleri arasındadır. **Le cahier romand** (İsviçre Nota Defteri), **Homage à Albert Roussel** (Albert Roussel’e Saygı) ve **Prélude, arioso et fugette sur le nom de BACH** adlı eserleri günümüz piyano repertuarında yer almaktadır.

Birçok sahne, radyo ve film müziği besteleyen Honegger, çağdaşları arasında bu alanda en fazla eser bırakan bestecilerdendir. Hız ve spor tutkunu olan Honegger, 27 Kasım 1955 yılında geçirdiği kalp krizi sonucu hayata veda eder.

Müziğindeki Bach etkileri ve Neoklasizm

İki dünya savaşı arasındaki ulusal akımlar, bestecilerin estetik arayışlarında hiç şüphesiz önemli bir etkindir. Honegger İsviçreli Protestan bir aileden gelmesi sebebiyle, Lutheryen Koraller ile iç içeydi. Öğretmeni Gédalge, eğitiminin son yıllarında Honegger’in ilgisini Bach üzerine yönlendirdi. Honegger, her ne kadar “Fransız Altılırları” gurubu içerisinde yer alsada, Jean Cocteau’nun bu gurup adına savunduğu estetik fikirleri tam anlamıyla benimsemiyordu. Bu düşüncelerini 20 Eylül 1920’de yayınlanan *Victoria* dergisindeki yazısında şöyle ifade eder:

“Yazılı ve görsel buyruklar sebebiyle bağlı olduğum müziğin mimarisini ve ona verdiğim büyük önemi feda etmeyi asla istemem. Belki karmaşık çok sesli müziği arayışım abartılıydı ama örnek aldığım en büyük model J. S. Bach’tır.”

Honegger’in en fazla Bach izlerinin görüldüğü eserleri, vokal ve solo çalgı eserleridir. Daha gençlik yıllarında bestelediği piyano için **Toccata et variations** (1916) ve **Le roi David** oratoryosu bu izlere örnek oluşturur. Hatta oratoryonun 3. bölümü “Loué soit le Seigneur” (Tanrıya Şükürler Olsun), sözleri Fransızca olmasa Bach’ın korallerinden biri sanılabilir.

Kontrpuan yazısı Bach’a yaklaşan eserleri arasında iki keman için **Sonatine** (1920) ve **Solo Keman için Sonat** (1940) içerdikleri fugal yazılarıyla örnek verilebilir. 1922 yılında bestelediği küçük flüt, obua, keman ve viyolonsel için **Üç Kontrpuan** adlı eseri sadece kontrpuan yazısıyla değil, üç sesli koral yazısıyla da Bach çizgileri barındırır.

Yine Ida Rubinstein’in siparişi üzerine bestelediği **Suite d’après J. S. Bach** adlı eserinde Bach’ın Fransız ve İngiliz Süitleri’nde kullandığı bölümlerden esinlenir. Eserin seslendirilişinin hemen ardından “La Revue musicale” in özel sayısı için bir başka Bach siparişi alır ve bu sefer Bach’ın baş harflerinden oluşan si bemol-la-do-si temalı **Prélude, arioso et fugette sur le nom de Bach** adlı eseri besteler. **Pacific 231** adlı senfonik eseri için de “Müzikal olarak birinci bölümde kısa kontrpuanların üzerinden geçerek koral yapıyı andıran ve Bach’ın izlerini barındıran bir eser besteledim” sözleriyle eserdeki Bach etkilerini vurgular ve “Bach’ın Koral Prelüdlere hayrandık. Korallerin yapıları ve ustaca kullanılan kontrpuan yazısı, bizim büyük besteciden miras aldığımız ‘saf müziği’ sözleriyle de Bach’a saygısını ifade eder.

Honegger’in “Saf Müzik” olarak belirttiği müzik, özellikle iki savaş arası dönemde büyük önem kazanan Neoklasik akımın, yani Bach’a ve Mozart’a dönüşün ideal müzik olarak tanımlanmasıydı. Bestecinin bu konudaki açıklaması ise şöyledir: “Neoklasik besteciler romantik ve empresyonist müziğin karakterine karşı duran genç kuşak bestecilerdir. Böylelikle onlar Bach’a ve Mozart’a dönüş fikrini benimsemek zorunda kalmış, ‘dramatik’ müzik sanatının devam etme ihtimalinin olmadığını savunmuşlardır”. O

dönemde popüler olan “Bach’a dönüş” fikri sadece Honegger tarafından benimsenmemişti; Stravinski de özellikle 1920-1930 arası dönemde bestelediği sahne müziği dışındaki eserleriyle önde gelen Neoklasik bestecileri arasında yer aldı. Honegger, Bach etkileri ve eserlerinde kullandığı başlıklar dışında dinleyicinin ilgisini müziğin içerdği konunun tasviriyle değil, kullandığı müzik malzemesiyle de çekmeyi hedeflemiştir.

Honegger’in müziğindeki Bach etkileri özellikle oratoryolarında karşımıza çıkmaktadır. **Roi le David** ve **Jeanne d’Arc au bûcher**, “konuşma sesi”nin yer almasına rağmen Bach’ın dramatik eserlerini anımsatır. 15 yaşında bestelediği **L’Oratorio du Calvaire** (Golgota Oratoryosu, 1907) ise Bach’ın **Passion**’larının yansımalarını taşısa da 1953 yılında bestelediği **Noel Kantatı**’nda Bach’ın **Noel Kantatı**’nda olduğu gibi 6 bölüm kullanması, bu büyük besteciden ne derece etkilendiğinin en önemli kanıtlarından biridir. **A**

